

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמיני

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beehaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שמיני

אמונה

- וידום אהרן - לקבל באהבה מבלי קושיות ד
- וידום - מעלת ושכר קבלת הדין באהבה ו

בין אדם לחברו

- ויקרבו כל העדה - נהגו כבוד וחסד זה לזה יא

ימי הספירה

- וספרתם לכם - קדושת ימי הספירה יד
- כמו שכתוב בתורה - התחזקות בלימוד התורה בימי הספירה טז

ספח"ק בת עין

בחודש ניסן שהיה יציאת מצרים שיצאו ישראל מהקליפות, ונכנסו בבחינת קדושה, ובכל שנה נתגלה מאותו האור, ומאיר על ישראל עם קרובו בחי' קדושה ואור ה', ולזה צוה ה' לספור ספירת העומר בעת ההוא, כמאמר הכתוב (כג טו טז), וספרתם לכם וגו' תספרו חמשים יום, היינו וספרתם הוא לשון ספי"ר, היינו לזכך ולתקן כל הז' מדות בשבעה שבועות ההם, שהוא עת רצון בעת ההיא התגלות אורו ית', כדאיתא בספרי הצדיקים שבשעת יציאת מצרים היה בחינת תיקון הנפש, ומרומז בפסוק ויהי מקץ 'שלשים שנה וארבע מאות' שנה וגו' (שמות יב מא) מספר נפ"ש, מרמז שבבחינת נפש יצאו ממצרים מהקליפות, וכן בכל שנה בפסח ניתקן בחינת הנפש, לכן צריך לתקן עוד כל הז' מדות, ולקדש אותם שיוכלו להגיע לבחינת קבלת התורה, בחינת שער החמשים של חמשים שערי קדושה.

... ולכל זאת הוא מסוגל בעת הזאת מפסח עד עצרת 'בימי הספירה', שבכל שנה מתגלה אור ה' בימים ההם, והגם שאינו כמו שהיה בשעת יציאת מצרים ממש, שאין האור מאיר כל כך כמו אז, והוא בבחינת מנחה כמו אור השמש שבין הערבים שעת מנחה שנוטה לשקוע, ואינו מאיר כל כך כמו שמאיר בצהרים, מכל מקום מאיר הוא...
(בת עין פרשת אח"ק לימי הספירה, ד"ה כמעשה ארץ מצרים)

פרשת שמיני

ממעל במידת הדין ל"ע, ידע בידיעה ברורה כי בוודאי הכל רחמים וחסדים בתכלית האמת^א, והקב"ה מנחה אותו בדרך הטוב והישר בכל עת ובכל זמן, אלא שאי אפשר לבשר ודם להשיג אפס קצהו מהנהגת הבורא בעולמו^ג.

וידום אהרן - לקבל באהבה מבלי קושיות
בפרשתן (י א-ג), 'ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם... וידום אהרן'. הלכתא גיברתא למדנו כאן במעלת וחשיבות קבלת הנהגת הבורא באהבה, כל חדר וחד בדיליה, בעת אשר נראה לו כי מתנהגים עמו

א. הנה זה עתה שמענו מבעלי המעשה, מעשה שהיה בעיצומו של חול המועד פסח דהאי שתא (תשפ"ה), בתינוק קטן בן שנה ששיחק עם בקבוק מיץ ענבים מזכוכית וכמובן שברו לכמה חתיכות, אחת החתיכות נתגלגלה לתוככי פיו ונחתך בלשונו, מיד החישו 'הצלה' ובס"ד איש ההצלה טיפל בו, ולא מצא היזק גדול כלל, אמנם, לאחר מעשה נענה האיש אל ההורים ואמר להם, נשימתו אינה מוצאת חן בעיני כלל וכלל, מהרו נא, חושו נא לבית החולים לבדוק מה נעשה אתו. ההורים ניסו לבטל את דבריו, אבל הוא עמד על שלו - וכה אמר להם, אינכם 'מבינים' בזה, אבל אני כאיש הצלה מבין כי הנשימה אינה בסדר כלל... למעשה בהגיעם לבית החולים שמעו הרופאים את דבריהם, ואכן גם הם 'מבינים' בזה... מיד ערכו לו בדיקות מקיפות, מצאו והוציאו מקנה נשימתו מטבע של עשר אגורות... ואמרו כולם פה אחד, אילו היה הילד ישן בלילה כשמטבע זאת בקנה הנשימה, אין כל ספק שלא היה קם כשהוא חי... וללמדך, אל תתלונן על שבירת הבקבוק, על פציעת הלשון, כי משם היה תוצאות חיים כפשוטו ממש.

ב. כה אמר נעים זמירות ישראל בתהלותיו (ד ט) 'בשלוש יחדיו אשכבה ואישן כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני', ומבאר המצודות דוד, כי פעמים הרבה יש ביד האדם לקיים 'אשכבה' אבל מבלי 'ואישן', כי הגם ששכב עצמו לישון, מכל מקום דאגותיו אינם מניחים לו לישן, אם דאגת המחר, דאגת בני חיי או מזוני, חשבון הבנק או פחד הבוס, או חולי וכיו"ב ה"י, אמנם כאשר האדם סומך עצמו ובוטח בה' והוא יודע כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני, הרי הוא משליך כל יהבו ודאגותיו על ה', ממילא הוא נרדם בשינה מבלי מפריע.

וז"ל המצודות, בשלום, מבלי פחד, אשכבה ואישן יחדיו תכופים זה לזה, כי הדואג ומתפחד נגזלה שנתו לבל יוכלו לישן מיד כאשר ישכב, אבל אני בטחתי בה' ולא אירא ולזה אשכב ואישן יחד סמוך זה לזה. ועד"ז יש לרמוז במה שכתוב בשו"ע (תפא ב) דחייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו שינה^ה, והיינו שעליו לספר ביציאת מצרים עד שימלא לבו באמונה ובטחון בהש"ת, ותחטפנו שינה, כלומר, שלא יהיה הפרשה והבדלה בין ה'אשכבה' ל'ואישן' וכנ"ל.

מאמר נורא הוד אמר הרה"ק ה'מראה יחזקאל' זי"ע (ריש פרשת בשלח) וז"ל, ובזה נ"ל לבאר מה ששואלין את האדם צפית לישועה (שבת לא). דלכאורה קשה מי זה שאינו מצפה לישועה, וגם הול"ל קוית או חכית לישועה, אבל 'צפית' הוא לשון ראייה והבטה, ועל זה דנין האדם, אם היתה האמונה והבטחון כ"כ חזק אצלו עד שעין בעין יראה על הישועה, אעפ"י שעדיין לא באה...

ובזה מבאר שם, כי דרך הצדיקים לראות מיד בעת הצרה את הישועה שבוא תבוא, וכאילו כבר נושעו וכבר בעת הצרה הם פותחים פיהם ב'שירה' על הישועה.

וכך אמר הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל משגיח דישיבת ליקוואד בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שכשישאלו בב"ד של מעלה 'ציפית לישועה' אין הכוונה רק לישועת הכלל, האם ציפה לגאולת ישראל, אלא גם ישאלו כל אחד בענייניו הפרטיים האם עז היה בטחוןך בקונך, ובכל עת צרה ציפית לישועה (קובץ שיחות ח"א נז).

ג. וכבר היה הרה"ק מקוברין זי"ע אומר (הובא בתורת אבות שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התירוצ' לכל הקושיות... כלומר שהכל בחשבון מדוקדק משמים.

ובך כתב בספר 'מנורת המאור' (פ"ד) כי המשכילים¹ שנאמר (עמוס ה יג) 'והיה המשכיל בעת ההיא ידום', יקבלו הייסורין מאהבה² ובעת הצרות ידומו, וכתוב (איכה ג כח) 'ישב בדרד וידום כי נטל עליו'. עכ"ל.

זה עתה אמרנו ב'הגדה של פסח' אחר 'כאן הבן שואל' את ארבעת הקושיות, עונים לו תירוץ אחד לכל קושיותיו - **עבדים הינו לפרעה**, והכל תמהים כיצד מתורץ, במה ואיך מתורץ.

ויש לומר באופן פשוט מאד, כי כך אומרים לאותו 'מקשה' הקושיות - שמא תרצה לדעת מדוע יש לך כל כך הרבה קושיות - כי הנך מדמה שפרעה עשה, כל עוד שמחשבות כגון דא יתרוצצו במוחך יהיו לך קושיות הרבה - כהנה וכהנה, אמנם כשתאמין שאת הכל ה' עושה, הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים - לא ראובן לקח ממך, ולא שמעון הזיק אותך, וכו' וכיו"ב, ממילא לא יהיו לך כל קושיות. כי תדע שהכל בחשבון נפלא ומדוקדק, לטוב לך כל הימים.

ולא די שיפסיק מלהקשות קושיות, אלא גם בין יבין שאין כאן קושיא כלל. הגאון בעל ה'דרכי דוד' ישב פעם שבעה על פטירת בנו חביבו בימי עלומיו, בחזרו אל הישיבה אחרי ככלות ימי ה'שבעה', אמר שיעור בפני התלמידים כהרגלו, באמצע השיעור הקשה אחד התלמידים קושיא על דברי התוס' במסכת פלונית, נענה ה'דרכי דוד' בלשונו ואמר לו 'אז מען פארשטייט נישט איז דאס קיין קשיא נישט', (כשאין מבינים דבר אין זה נחשב לקושיא כלל), כלומר 'חסרון בהבנה' אינו בגדר 'קושיא', דרך כשמבין את דברי התוס' - אלא שיש לו קושיא על דבריהם הרי זה בגדר קושיא, ובכך רצה לרמז לעצמו, כי אין האדם מבין מאומה בהנהגת ה', ואי אפשר לו להשיגו כלל, כיצד יהיו לו 'קושיות' כלפי מעלה, והרי אין בידו להבין, ואין עליו כי אם להאמין בבוראו.

ד. ולהוציא מדעת בני אדם שה'חכמים' המה מבינים ב'רוחב דעתם' בכל הנעשה בעולם (הן במה שנעשה עם הכלל הן עם הפרט), מה אירע והיאר נגרם, מי אשם בדבר ובמי תלוי הקולר, עד שנדמה להם שמי שאינו מביע דעתו בראש חוצות לשוטה ופתי יחשב... ועל זה כתב ה'מנורת המאור' שאדרבה איפכא מסתברא המשכילים יקבלו הייסורין מאהבה ובעת הצרות ידומו, כי דייקא החכם הוא שמבין שהקב"ה הוא עשה הכל, ושתוק כי כך עלתה במחשבה לפני (מלשון הגמ' במנחות כט:).

וכבר אמרו לבאר בפסוק (תהילים צב ו-ז) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', וצ"ב וכי רק הכסיל לא ידע ולא יבין, הרי מפורש כתיב ברישא 'מאד עמקו מחשבותיך' וכלומר שאף מהחכם נסתרים דרכי ה'. אלא אדרבה כך פירוש, מה גדלו מעשיך - מאד עמקו, ואכן, רק ה'חכם' יבין שמאד עמקו מחשבותיו ואין בידו להבין את הנהגת ה', אבל הכסיל 'לא יבין את זאת' - אינו מבין שמאד עמקו מחשבות ה', וחושב שיש בידו להבין את הנהגת ה'.

משלו משל, לאיש פשוט שנתנו לו להיכנס אל תוך החדר ששם יושב ה'טייס' ומנהיג את המטוס (עראפלא"ן) בתבונה, והנה חדר קטן זה על כל קירותיו ופינותיו מלא הוא בכפתורים שונים למיניהם, וכולם נעשו למטרות שונות זה לנסיעה, זה לאורה וכו', דבר דבור על אופניו בחכמה נפלאה, ויהי כאשר נכנס אדם זה התפעל מכל מה שראו עיניו, פנה לטייס והצביע על אחד הכפתורים וביקש לדעת למה הוא מיועד, ומה קורה אם לוחצים עליו, לגלג עליו הטייס ושאלו, וכי הבנת כבר תכליתם ומטרתם של כל הכפתורים המרובים הקבועים כאן, שהנך בא לברר אודות כפתור זה דווקא...

והנמשל מובן, מהלך לו אדם בעולם הזה שברא הקב"ה - כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך, ובא לשאול על איזה מקרה אשר קרהו 'על מה עשה ה' ככה', והרי אין לך 'טיפשות' גדולה מזו, וכי יש לו שמץ השגה והבנה בכל ה'הלוך ילך' הנעשה בהאי עלמא, ואיך ירצה להבין פרט אחד קטן מכל מערכת השמים והארץ.

ובזה אמרו לרמז בפסוק 'איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת'. דהנה מי שהוא איש (עיי' רש"י ר"פ שלח - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות) יודע אל נכון שאינו אלא בער ולא ידע - שאין בידו שכל ומדע להבין את הנהגת הבורא בעולמו, אבל הכסיל יאמר בטפשותו לא יבין את זאת' - כלומר על פרט אחד מבין כל מערכת שמים וארץ יראה באצבע לומר 'זאת' לא הבנתי (כאומר אבל שאר ענייני העולם לבד מזאת הבנתי), והלא אין לך טיפשות גדולה מזו.

וכבר אמר אחד מצדיקי הדורות זי"ע, צער גדול ובושה היתה לי לעבוד את האלוקים אשר הנני מבין אותו... אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע נגש פעם אוד מוצל מאש שסבל ייסורי איוב במשך שנות ה'מלחמה', ואף אחר שנסתיימה המלחמה לא מצאה נפשו מנוח לגודל צערה. ובבואו לפני ה'חזון איש' פתח את פיו ודיבר בכעין תרעומות

באר הפרשה - פרשת שמיני

וידום - מעלת ושכר קבלת הדין באהבה
בפרשתן (י א-ג), 'ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש
מחתתו וגו', ותצא איש מלפני ה' ותאכל
אותם וימתו לפני ה', ויאמר משה אל אהרן הוא אשר
דבר ה' לאמור בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד
וידום אהרן'. פרשה זו נכתבה לדורות עולם, לכל

המתנסה בפרשה קשה זו של שיכול הבנים ל"ע, או בכל מיני ייסורי איוב ר"ל בכל מיני צער ועקתא - שעליו לקיים בעצמו 'וידום אהרן', לקבל את הדין באמונה שלימה בתמימות ובאהבה, מתוך האמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב' עביד', והגם שהצער קשה מנשוא¹ ומי הוא שישווה לאהרן כהנא קדישא, אך על

כלפי מעלה, שאינו מבין היאך עשה ה' ככה לעמו. פתח החזו"א גמרא, הראה לו על תוס' מסוים הידוע כמוקשה הבנה, וביקשו, ירחם נא מר עלי ויבאר לי דברי התוס'. עיין הלה בדברי הגמ' ובתוס' אשר עליו, והחל לנסות לבאר הדברים, אבל החזו"א לא נתן לו והקשה עליו בכה וכה, עד שהודה הלה שאין בידו לבאר התוס'. נענה החזו"א ואמר לו, הרי לך, שאף כמה שורות ב'תוספות' אחד אין בידך לבאר ולהבין דבריהם, ומה טענות יש לך על הנהגת בורא עולם. והיאך תחשוב שיש בידך להבין כבשוננו של עולם...

ה. הנה ב'קערה' מניחים מרור וגם חזרת, ולכאורה שניהם משמשים לדבר אחד (למצות מרור), מדוע קבעו להם שני מקומות. אמנם, יש בזה רמז, כי המרור מקומו באמצע הקערה, וממילא, לאיזה צד שיסובבו את הקערה תמיד הוא נשאר באותו מקום (במרכז ואמצע הקערה) משא"כ החזרת - אם תזיז ותסובב הקערה תמצא על מקום החזרת מין אחר, ולרמז, כי אכן, האיש שהוא 'מרור' - פארביטערטער (ממורמר), ותמיד הוא מלא טענות כרימון... זה האיש, מה שרק תזיז לכבודו, וכמה שתמצא לרצותו, לא יעלה בידך, כי להיכן שתסובב את המצב - הוא יישאר על מקומו - מלא בטענות ומרירות שונות ומשונות (אינו רוצה לצאת מהבועה שלו), משא"כ האיש אשר רוצה לצאת ממצבו הקשה, הוא נותן לעצמו לזוז, הרי מיט איין דריי (בסיבוב אחד) ימצא שהלך המרור (החזרת) ובא מין חדש על מקומו, טובה וברכה וכל טוב.

מן הבאר

בגדולתה של בטחון בה' - אף כשנראה ח"ו כי המצב להיפך מחיים טובה וברכה מצינו נוראות ב'מגיד מישירים' (פרשת בא) וז"ל (בתרגום ללה"ק), אור ליום שבת ו' לשבט... ומה שקשה בפסוק 'וראיתי את הדם ופסחתי עליכם', וקשה, מדוע הוצרכו ל'סימן', והרי הכל גלוי לפניו, ויש לומר, שהוצרך לכך מחמת המלאכים שבאו עמו. ועו"ל, שבאמת יש להקשות עוד, שהרי ה'סימן' נעשה עם ה'דם', שהוא סימן מוות - להיפך ממה שהם נצרכים כעת (לסימן חיים), ועוד, היה להם להניח את הדם מצד חיצון של הדלת ולא מצד הפנימי. אבל סוד הדבר, שרצון הקב"ה שבני ישראל יבטחו בו, ולכן יניחו הדם דייקא מבפנים, וכמו שכתוב והיה הדם לכם לאות, כדי שבהיותם בבית יראו בעיניהם סימן דם', ובמקום שיחששו ויפחדו מסימן ה'דם' על הפתח, אדרבה, יבטחו בבטחון גמור בה' שציון להניח את הדם בכדי שיהיה להם לאות חיים להצלתם, וזכות הבטחון תגן עליהם, והיינו דכתיב והיה הדם הזה לכם לאות, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם, כלומר, אראה את זכות הבטחון שלכם, שאתם מחשבים דם שהוא סמן להיפך מהחיים כסימן חיים בבטחון שאתם בוטחים בה'. ולכן, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם, ואתה שלום.

1. וכך ביאר הגה"ק רבי יוסף שאול נטענזהון זי"ע בעל ה'שואל ומשיב' (בספרו דברי שאול) בלשון הכתוב 'בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד', וז"ל, הכוונה לדעת, כי מיודעו של המקום (- ה'קרוביו') המה ישכילו כי מיד ה' היתה זאת ובלי ספק רחמים וחסדים גדולים עשה בזה ויתקדש שמו. אבל על פני כל העם שהם ההמון (ר"ל המון העם הפשוטים) הם אינם מבינים כל כך בעיניהם יכבד הדבר ויהיה 'אכבד' מלשון 'כבודות' (- קושי) שיתנהג עמם בכבודות ויהיה נראה עליהם ככבד, והבן כי היא מליצה נפלאה ונמרצה מאוד. עכ"ל.

מעשה נורא שמעתי מאחד מבני המשפחה, כי לפני יותר משמונים שנה נלב"ע איש יהודי צעיר לימים והשאיר אחריו את נוו"ב מטופלת בילדים קטנים, ותקם הבת הגדולה ותאמץ זרועותיה לדאוג לצרכי אחיה ואחיותיה היתומים האומללים ולהשיג לחם לפי הטף, והנה באותם השנים שררה עניות נוראה בירושלים ולא היה בנקל להביא לחם

כפשוטו, ויהי באחד הימים הלכה הנערה אל הרה"ק הרבי ר' שלום'קה זי"ע מזוועהיל ובכתה מאין הפוגות על רוע גורלה ועל קושי החיים, הקשיב הרה"ק אל דבריה ונתעמק במחשבותיו כשהוא אחוז שרעפים, ואחרי רגע (מינוט) שאל אותה פאר וויפיל פארקויפסטו עס – בעד כמה מעות הינך 'מוכרת' את הייסורים והקשיים... הנערה הבינה היטב את אשר לפניו, עד כמה רב זכותה, ותיכף נשאה רגליה והלכה משם.

עמדו והתבוננו, במי הדברים אמורים, איש האלוקים צדיק יסוד העולם, אותו קדוש וטהור שהיתה רוח הקודש שורה עליו תמיד, וכל דבריו היו כ'אורים ותומים' ממש, אך אף הוא רצה 'לקנות' שכר יסורים אלו... כי לרוחב דעת קדשו הבין ש'שווה' לו לקנותם כי אין ערוך לגודל הטובה והרחמים והחסדים הגדולים הגנוזים ב'צרה' ובקושי, וככל שהצער והדחק גדול כך גדולה הטובה שיש בהם, ואין לך ביזנעס (עסק) טוב ממנו... וממילא אל יבעט אדם ביסורים, אלא יהיה ממיודעיו של הקב"ה ומהמשכילים היודעים כי מיד ה' היתה זאת ובלי ספק רחמים וחסדים גדולים עשה בזה ולא יהיה מהמון העם שלקוצר שכלם נראה עליהם ככבד...

ז. כי אין בכח בן אנוש להשיג עומק חשבונות של עולם, אלא מאמינים אנו באמונה שלימה ש'א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא', ולעולם אין אדם יודע כמה צער ועגמת נפש נחסף ממנו על ידי הקשיים שעוברים עליו. הנה מרגלא בפומיה דאינשי לומר על אדם ש'נפל' והוכה וכיו"ב שיצא ב'שן ועין'... ומקור 'מאמר' זה הוא מעבד כנעני 'היוצא בשן ועין', שאם אדונו הכה אותו והוציא את שיניו או את עינו אזי העבד יוצא לחרות מתחת יד רבו, ונעשה חפשי לעצמו. ונרמז בזה כי הגם שהאדון 'הכה' את העבד, מ"מ הרי בפועל הכאה זו עשתה עמו טובה גדולה (וכדאיתא בברכות ה.), כיו"ב, כל 'מכה ומכה' אשר האדם סופג, טובה הרבה יש לו הימנה, והוא 'יוצא' ידי חובתו 'בשן ועין'...

ח. הנה כתיב בריש פרשתן (ט א) 'ויהי ביום השמיני', ונודע מה שאמרו חז"ל (מגילה י): שכל מקום שנאמר 'ויהי בימי' אינו אלא לשון צער, וכבר עמדו חז"ל לבאר מה 'צער' היה ביום השמיני, שלא היה יום שמחה כמוהו שבו הוקם המשכן. וביאר רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע בזה"ל, ואולי נראה עוד, כי הצער שיגיד הכתוב הוא של משה המוזכר בכתוב כי ראה גדולתו וגדולת זרעו ביד אהרן ובניו וכו', ולצד שהפציר בשליחות פרעה חרה אפו בו ביום ההוא ועזבו מהיות כהן לעולם, וכשהגיע יום הפקידה נצטער על אשר פרח ממנו עוז תפארת כהונת עולם, והגם כי עָצַם מאוד בצדקות ובענוה, הלא כל לב חי מרגיש, ובפרט בדבר מצוה יקרת הערך ומופלאה כזאת. עכ"ל. והגם שאין לנו שמץ השגה ואפילו במשהו במשה רבינו אשר לא קם כמוהו, ואין אנחנו יכולים לדרוש בו ובהנהגתו, אך מכל מקום נכתבו דיבורי קודש אלו ללמד לדורות, כי כאשר באה על האדם צרה וצוקה והינו מרגיש צער ויגון בלבבו ידע כי אכן כך הוא טבעו של עולם, וכלשון האור החיים הק' הלא כל לב חי מרגיש, ואין כאן כפירה חלילה..., שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואין אנו במדרגת אהרן כהנא קדישא שהעיד עליו הכתוב 'וידום אהרן', וכמו שפירשו צדיקים שהיה כאבן 'דומם' שאינו מרגיש מאומה... וכמו שכתב רבינו הרמב"ן (דברים יד א-ב) 'ולא יאסור הכתוב הבכי, כי הטבע יתעורר לבכות בפירוד האוהבים ונדודם אף בחיים'.

אכן, מה תפקידו של יהודי בשעה כזו, ראשית לכל יש לדעת שאין חובה להצטער... (וכלשון רש"י סוכה כה. ד"ה טירדא דרשות), ואף אם הוא מצטער אל יתעמק ו'יחפור' בכאב יותר ויותר, אלא ישתדל להסיח דעתו ככל שניתן, זאת ועוד, יתחזק באמונתו וישים אל ליבו כי כל הקורות עמו באו עליו מאת אבינו אב הרחמן שהוא טוב ומיטיב וכל מעשיו הינם רק לטובה, ואף שלעת עתה אינו יכול להבין מה טובה יש בדבר, אך עוד יתברר לו ויראה בעיניו היאך כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

ובאמת זה תוכן מצוות ניחום אבלים, וכמו שביאר הגאון רבי משה שפירא זצ"ל לשון 'ניחום' ו'תנחומים' שהוא על דרך שכתב רש"י (בראשית ו 1) 'כל לשון ניחום שבמקרא וכו' כולם לשון מחשבה אחרת הם', וכלומר, שהאדם שקוע באבלו ובצעריו עד שבא חברו ו'מנחם' אותו – כלומר, נותן לו 'מחשבה אחרת' וצורת השקפה שונה היאך להתייחס על המאורע, וכגון, האדם מרגיש שהגיע אליו רעה רח"ל, עד שמכניסים לליבו ולמוחו 'מחשבה אחרת' שכל מעשיו של הקב"ה הינם לטובה.

וכמעשה שהיה אצל הרה"ק האמרי אמת זי"ע לאחר שבנו הרה"צ רבי יצחק ז"ל נלב"ע בדמי ימיו בערב שבת פר' וירא לפנות ערב, והגם שהסתלקותו הסיבה כאב גדול ומקור דמעה לרבי ולכל הנלווים אליו, אולם, במשך השבת לא היה ניכר שינוי על פניו הק' של הרבי, ואף שח בקדשו בשולה"ט על הפסוק 'קח נא את בנך אשר אהבת את יצחק'. ויהי אך יצאה השב"ק נתיישב הרבי על הארץ 'שבעה' על הבן, ומאד מאד היה קשה להשיב

כל פנים עלינו להיות 'מתלמידיו של אהרן' וללכת צא ולמד עד כמה מתרומם ומתעלה המקבל עליו את ברכיו^ט.
הדין באהבה, ממה שכתב רש"י 'ומה שכר קבל,

רוחו בקרבו. גם כשהגיעו גדולים וצדיקים מראשי גולת אריאל בפולין לא הצליחו להשקיט את סערת רוחו ולבו הנשבר, עד שהגיע איש פשוט מבני מדינת אונגארין, ואמר לו, רבי קדוש, הרי אמרו חז"ל (מגילה לא:): 'סתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה', ואם בזקן בשר ודם אמרו כן, ק"ו גבי הקב"ה שהוא זקן מלא רחמים, וודאי שסתירתו איננה אלא בנין מפואר... מיד הרים ה'אמרי אמת' את עיניו, ותחי רוחו מאותה שעה, ואמר 'יהודי זה ניחם אותי'.

ובאמת גם האבל צריך לקבל תנחומים, ואף כל מי ששרוי בצער ל"ע צריך לנחם את עצמו... להחדיר בקרבו מחשבות אמונה טהורה, עד שיוכל להחזיק מעמד.

כלל הדברים הוא על דרך ששמעתי מהגה"צ מהרי"מ שעכטער שליט"א שכל מגמתו של היצר לייאש את היהודי להפילו מדרך הישר – וכך יפתהו, ראה כמה הינך שקוע בחטא, ה' ירחם אלו מחשבות ורעיונות נופלים ברעיוןך כאחד הפושעים שבקרבו בני ישראל, וכה ימשיך לפתותו עד שהלה ירגיש כי אכן – אין חוטא ופושע כמוהו, ומזה עצמו יפול לבסוף ויכשל כחוטא ופושע הגרוע בישראל, עצתו, שישאל את עצמו – היכן כתיב בתורה שאיסור יש בדבר – שיהיה לאדם יצר המפתהו לגרוע שבגרוע, אין איסור אלא לשמוע בקולו, אבל עצם היצר אין בו כל איסור, ואדרבה רק כשישכון בקרבו יצר הרע ויתגבר עליו יתעלה ויגיע לתכלית הנרצה. ועל משקל דבריו נעני ונאמר, אין איסור להרגיש צער, אך זאת תורת העבודה להתגבר על הצער...

וכמו שסיפר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שפעם ישב הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע וערך את שולחנו הטהור בשבת חוה"מ סוכות. בתוך דברי קדשו נענה ואמר, 'אין העולם כולו שווה אפילו אנחה אחת'. תוך כדי אמירתו נשבר ספסל אחד מפאת הדוחק בין החסידים, ופגע הספסל ברבי שלמה לייב אשר נאנח אנחת כאב. עמד שם חסיד אחד שנתברך במידה יתירה של 'תמים תהיה', ושאל, הרי הרבי אמר זה עתה שאין העולם שווה אפילו אנחה אחת גרידא. ענה רבי שלמה לייב ואמר, אכן כדברך, אך בשעה שכואב נאנחים ונזעקים.

וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, הנה רבי שלמה לייב התכוון לומר לו, כי וודאי מותר לאדם לזעוק כשכואב לו, אלא עם זעקותיו יזכור שבאמת אין העולם הזה שווה אפילו אנחה אחת. ולא יתפעל מהקורות אותו, באמונתו שהכל ממעל לטובתו.

וכבר כתב הרשב"ם לבאר מה שנאמר 'הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד' – זהו כבוד שכינה שרואה בניו מתים ומניח אבלו בעבודת בוראו. וכך הדברים אמורים על כל צרה וצרה שלא תבוא שזהו כבוד שכינה שמניח צערו ומתחזק לעשות רצון בוראו.

ט. וכבר ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון כח) במה דאיתא בגמ' (תמיד כח.) 'יחזיק באמונה יתירה', כלומר – למעלה ממדרגתו באמונה, ואף שבכל ענייני העבודה אין מן הראוי לדבר או לעסוק בעניינים ומדרגות שעדיין לא השיגם, מיהו בענייני אמונה, מותר ואף מצוה לעסוק אף במדרגות שהן רחוקות ממנו (וכך היתה דרכו בקודש, להרבות לדבר ולעורר בענייני אמונה, ואף במדרגות נשגבות המיועדות לגדולים וצדיקים).

י. איתא במדרש (קה"ר ב ד) מעשה 'בבר נש מרברבי בבל' (מגדולי בבל) שנשא בנו אשה, ברביעי עשה סעודה לחכמים, אמר לבנו עלה לעליה והבא לנו יין טוב מחבית פלוני, עלה להביא יין ישן מן העליה, הכישו נחש ומת. המתין לירד (חיכה האב שירד הבן) ולא ירד, אמר אעלה ואראה מה טיבו שבני מתעכב, עלה ומצאו שהכישו נחש ומת מושלך בין החביות. המתין אותו חסיד עד שאכלו ושתו האורחין כל סעודתן וגמרו לברך, אמר להם רבותי, לא לברך ברכת חתנים לבית אותו האיש באתם לברך בנו, עכשיו אמרו עליו ברכת אבלים על בנו, לא לחופה באתם הכניסוהו לקבר'. ודייק הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב, כי בתחילת המעשה נזכר האב בשם בר נש, ואילו בהמשך כתיב המתין אותו חסיד, ואין הדבר אומר אלא דרשוני, כי אימתי התהפך כל כך ועלה בדרגה עד שחז"ל הקדושים מכנים 'בר נש' זה בשם 'חסיד'... אלא שבאותה שעה שראה את המוות לנגד עיניו, ונהפך לאבל מחולו כפשוטו ממש, ומ"מ 'לא אבדו עשתונותיו'... אלא קיבל עליו את הדין באהבה כשהוא אומר להם לברך על הרעה 'ברכת אבלים' כשם שהיו מברכים על הטובה 'ברכת חתנים', ברגע אחד נתעלה עד לרום המדרגות, כי הצדיק עליו את הדין, ואין לך דבר גדול יותר מזה.

שנתייחד עמו הדבור, שנאמרה לו לברו פרשת שתויי יין, וכמו שנאמר בהמשך הענין (ה-ט) 'וידבר ה' אל אהרן לאמור, יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד וגו'.

זה מצות עשה להצדיק עליו הדין, וזהו 'עמיתך' - הקב"ה [וכדכתיב (משלי כו י) 'רעך ורע אביך אל תעזוב'] וכו', ובאותה שעה הקב"ה מתפאר על מלאכי השרת "וכו' (עיי"ש), עב"ל.

נפלאות מצינו לרבותינו בעלי התוס' (מושב זקנים) שאין לתאר מתן שכרן של 'בעלי אמונה' המקבלים שפירשו מה שנאמר (להלן יט טו), 'בצדק עליהם את הנהגת הבורא ית"ש"ב באמונת אומן" תשפוט עמיתך, וז"ל, אם בא עליך מדת הדין, הרי

יא. וכך ביארו צדיקים (הרה"ק הישמח ישראל זי"ע בשם זקינו הרה"ק ר' פייבלע, 'תפארת רבותינו' אות נא) במה שנאמר (תהלים פט ו) 'וידודו שמים פלאך ה' אף אמונתך בקהל קדושים', כי בשמי שמים מודים על הנפלאות הגדולות, ומה הם אותם 'פלאות', אף אמונתך בקהל קדושים - הכח שיש לקרוצי חומר להאמין בה' בכל מצב, הן בזמני האורה והן בזמני חשיכה כשח"ו הנהגת ה' באופן של 'אף' וחרון, גם אז אמונתם עזה ותמימה, וזה אכן 'פלא' וחידוש גדול... יש שהקשו מדוע אמרו חז"ל (ברכות ס:) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד' בלשון ארמי, ולא נקטו בלשון הקודש 'כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה', וגם כשהובאה 'מימרא' זו להלכה ב'שולחן ערוך' (או"ח ר"ל ה) נזכרה בלשון ארמי. ושמעתי מצדיק אחד שליט"א לבאר באופן נורא עפ"י דברי התוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'אומרים העולם, לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים (כמאמרם שבת יב: שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי) ויהיו מתקנאין בנו', וע"ד זה יש לומר, כי אין לך מעלה ושבח גדול יותר מאיש יהודי השרוי בהסתר וחשכה ואומר בפה מלא שהוא מאמין שהכל לטובה... והרי למלאכים אין 'מצב' כזה, כי לא חשכה להם עולמית, ובכדי שלא יתקנאו בנו המלאכים תיקנו לאמרו בלשון ארמי שלא יבינו...

יב. נוראות אמר כ"ק אדמו"ר ה'מבשר טוב' מביאלא זי"ע על הא דכתיב (שופטים טז כח) 'ויקרא שמשון אל ה' ויאמר ה' אלוקים זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלוקים וְאֶנְקָמָה נָקָם אחת משתי עיני מפלשתים', ואיתא במדרש (במ"ד ט כד), 'אמר רב אחא, אמר לפניו, רבון העולם תן לי שכר עיני אחת בעולם הזה ושכר עיני אחת תהא מתוקנת לי לעולם הבא'. ולכאורה תמיהה רבתי יש כאן, וכי מגיע לו שכר על שניקרו את עיניו, והלא היה זה 'בדין ובמשפט', וכדאיתא בגמ' (סוטה י) 'שמשון בעיניו מרד וכו' לפיכך נקרו פלשתים את עיניו', אלא כי אף שעצם ה'ניקור' היה כפי מידת הדין, מכל מקום מאחר שהצדיק עליו את הדין וקבלו באהבה אם כן מגיע לו שכר על כך... יג. הרה"ק מקאברין זי"ע ביאר בהא דאיתא בגמ' (שבת קט:) 'כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו', כי 'כוחו' מרמז לאותם כ"ח עיתים שנאמרו בספר קהלת (פרק ג), מהם י"ד עיתים לטובה ומהם י"ד לרעה, וזה העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל עת ועת, ועל כל מה שעובר עליו מקבל את הנהגת הבורא ומברכו, זוכה שיקרעו לו את גזר דינו לטובה (תורת אבות, תורה ותפלה מא).

הוסיפו על דבריו, כי יש לרמז זאת גם בלשון התפילה (ברכת יוצר אור) 'זורע צדקות מצמיח ישועות', כי ה'צדקות' - כשאדם מצדיק עליו את הדין - הם ה'זרע' שמכוחו יצמח ישועות...

כה אמר איש צדיק מלומד סבל בשיכול הבנים ל"ע לפרש בנוסח התפילה 'ובבן הנעקד ישבית מדיננו ובזכות התם יוציא איום לצדק דיננו', כי ב'בן הנעקד' נכלל כל אחד ואחד מישראל אשר עבר נסיון ה'עקדה', כל חד בידיה ה"י, והוא שובת מ'לדון' ולטעון כביכול על הקב"ה למה הרעות... אלא מקבל את כל העובר עליו באהבה ובתמימות, שבזכות התם - בזכות הגדולה של אותה תמימות וקבלת הדין בדומיה, נזכה שיוציא איום לצדק דיננו.

וכאותו מאמר קדוש שאמרו לפרש [על יסוד דברי הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע (זאת זכרון בא ד"ה ואעבור)] בלשון הכתוב (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי', בעת אשר יהודי מתבוסס בדמו (כל חד וחד ב'פירוש' ו'משמעות' משלו) והוא יושב דומם ושותק, אזי אומר לו הקב"ה בדמיך - באותה דומיה חיי... כי אי אפשר לתאר ולשער גודל מעלתו של השותק ומקבל את הדין בתמימות, ומכוחה של אותה שתיקה הוא 'חיי'...

יד. הנה בשעה שעמדו ישראל על ים סוף ורדפו מצרים אחריהם קטרגה מידת הדין הללו והללו עובדי ע"ז (שמו"ר פרשה כא ז), ולכאורה יש להקשות, מדוע בצאת ישראל ממצרים הניחה מידת הדין לעשות להם ניסים ונפלאות

באר הפרשה - פרשת שמיני

(מכתבי קודש מכתב מא), שהנה איתא בוזה"ק (ח"ג רמז): שבשעה שקינא פנחס לאלוקיו נתעברו בו נשמות נרב ואביוהו בני אהרן הכהן, וידוע שפנחס זה אליהו והוא חי לעולם, נמצא שלאחר שמתו נרב ואביוהו שבה נשמתם לשכון עלי אדמות, ולא עוד אלא שחיים הם לעולם, וכתב היסוד"ע, שזכה לכך אהרן ששיבו לו את בניו ויחיו לעולם - ע"י שקיבל את הדין באהבה^{טו} וכדכתיב 'וידום אהרן', שהמקבל ע"ע את כל העובר עליו בתמימות זוכה לראות את מידתו ית' הטובה והמרוכה ת"ק פעמים^{טז}.

ואילו הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לפורים ד"ה ומתנות) מבאר מה דאיתא בוזה"ק (ח"א כג: ובכ"מ) על הפסוק (תהלים קב א) 'תפילה לעני כי יעטוף' - שתפילת העני קרובה היא להיכנס לפני הקב"ה ולהתקבל ברחמים יותר משאר תפילות העולם, ולכאורה צריך ביאור 'מה זה ועל מה זה כוחו גדול בתפילתו', אלא ש'אם העני סובל את יסורי העוני ומקבל עליו ואינו מהרהר אחר מידותיו ית"ש, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עבד אז תפילתו בוקעת כל רקיעים'. ואין הדברים אמורים דייקא בייסורי עוני ודוחק הפרנסה, אלא כמבואר להדיא

להוציאם מעבדות לחירות, מה אירע עכשיו שהיה פתחון פה למקטרג. וביארו בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שכשהיו ישראל במצרים היו בתחתית שפל המצב ומשוקעים במ"ט שערי טומאה, והכירו בעצמם שהם בבחי' 'ואת ערום ועריה' (יחזקאל טז ז) - ערומים מן המצוות (מכילתא בא ה), ואין להם כל זכות שמחמתה 'מגיע' להם להינצל, ע"כ ריחם עליהם הקב"ה וגאל אותם ביד חזקה ובזרוע נטויה. אמנם כשעמדו על הים כבר באו ב'טענות' למה אירע להם כדבר הזה ו'מה זאת עשית לנו' וגו', וכאשר מרגיש האדם ש'מגיע' לו ויש לו תרעומת כש'נדמה' לו שלא נהגו עמו 'כראוי' לו אז מתעורר ח"ו מידת הדין למעלה, לפשפש במעשיו לבחון ולבדוק האם אכן זכאי הוא אם לא... ותיכף ומיד היה מקום למקטרג להשטין עליהם.

והנה כל אותם טענות ותלונות באים מחמת שהאדם מרגיש שהקב"ה 'חייב' לו, ולכן הוא מתאונן מדוע נחסר לו ממה שהיה צריך להיות לו, וממילא בשעה שהוא בוכה ומתלונן מעורר עליו את ה'דין' האם אכן צריך לתת לו... אמנם כאשר האדם מקבל על עצמו הנהגת הבורא ית' בשמחה מתוך הכרה פנימית שאין לו כלום משלו אלא הכל הוא מרחמי ה' אזי נשפע עליו רחמים וחסדים יותר ויותר עד בלי די.

טו. ידוע מה שכתב הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע באגרת, גם נודע בקבלה שאם האבלים אינם מתאבלים יותר מדאי (על מי שנפטר בקיצור ימים) כל אותם ימים שחסרו לו יעברו ליוצאי חלציו, ויאריכו ימיהם בטוב ובנעימים. טז. מעשה נורא מספר הרה"ג רבי נפתלי זילברצווייג שליט"א, על אחת שעברה את שנות ה'מלחמה' הנוראה ב'אושוויץ' בסבל ובעינוי שאי אפשר לתאר ולהעלות על הדעת, כשהצוררים הארורים ימ"ש ערכו בה 'ניסויים' שונים רח"ל, ולאחר שנות הרס עולם בנתה את ביתה בעיר 'באי' שבצרפת ולא זכתה להיפקד בבנים, והנה באחד מערבי שבתות הכינה מאכלי השבת, ויצאה לשוק כשהיא משארת קדירה על הכירה, בכדי שיתבשל המאכל על האש, ובינתיים יצאה לשוק לרכוש דבר מה, אדהכי והכי נאחזה האש בארון עץ שבמטבח ובתוך זמן קצר גדלה ה'בערה' וכמעט כל הבית ותכולתו היו למאכולת אש. לא ידעו השכנים היאך תחזיק אומללה זו את עצמה לנוכח הנזק הגדול, כי עד שבקושי הצליחה לשקם במעט את 'הריסות' חייה נוסף לה עוד הרס על הרס, ומיהרו בבהלה לעבר מעונו של הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל שהתגורר בסמוך לדרוש בעצתו, כיצד לבשר לאומללה זו שעדיין אינה יודעת שנחרב ביתה וכל עולמה. שקע רבי מרדכי בהרהוריו, ולאחר מכן אמר, המתינו לה בקרבת מקום בטרם תיכנס אל הבית ותראה מה שאירע, ותספרו לה שהבית עלה בלהבות, ותוסיפו לומר לה, שאם תקבל את הייסורים באהבה ובשמחה ולא תוציא אפילו אנחה אחת מפיה - אני מבטיח לה כי תזכה להיפקד בבנים למעלה מדרך הטבע. ומיהרו לעמוד על יד הבית והמתינו עד שתשוב, ואמרו לה ככל אשר אמר להם רבי מרדכי, שמעה וקבלה ובגבורת נפש ובכוחות על טבעיים חשקה שפתיים ואפילו לא נאנחה. ומסיים רבי נפתלי, אני הוא אותו בן שנולד לה, שלפקודת השנה לאחר השריפה נולד לה בת, ולאח"כ נולד לה עוד בת, ואני הוא הילד השלישי שלה...

והנה לכל איש באשר הוא יש רגעים קשים או מקרי הפסד עצומים וכיו"ב - ידע זה האיש כי שני דרכים לפניו, או לבכות ולהתאונן על מצבו כי רע ומר גורלו... או לקבל את הדין באהבה ומתוך אמונה, ועי"ז ימשיך על עצמו הנהגת רחמים וחסדים למעלה למעלה מדרך הטבע בדבר ישועה ורחמים, והנבון ישכיל לבחור בטוב...

ביניהם וידעו שנתכפר להם עוון העגל, אכן בכל שבעת ימי המילואים לא שרתה השכינה במשכן 'והיו ישראל נכלמים, לכך אמר להם (פסוק ו) זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', והכוונה היא כמו שפירשו חז"ל בספרא 'אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכו', [אם] עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה', אך עדיין לא נתברר מהו אותו יצר הרע שעליהם להעבירו מליבם. אלא, כי בני ישראל התאוו בכל ליבם ונפשם שיזכו שימחל להם הקב"ה על עוון העגל ויתכפר להם חטאם, אמר להם משה, אם ברצונכם לזכות לסליחה מחילה וכפרה בחטא שבין אדם למקום עליכם תחילה לסלוח איש לרעהו ולהיות באהבה ואחוה, ואז אז תזכו שגם הקב"ה ימחול לכם, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו, וזהו שאמרו חז"ל אותו יצר הרע של קנאה ושנאה העבירו מליבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, כלומר שתהיו 'כאיש אחד בלב אחד', אז וירא אליכם כבוד ה'. ומהאי טעמא הוצרכו בני ישראל להביא שעיר עיזים לכפרה על מכירת יוסף, שתחילה וראש עליהם לכפר על אותו חטא שבין אדם לחברו, ורק על ידי שיאהבו זה את זה יסלח להם הקב"ה על מעשה העגל ותוכל להיות השראת השכינה במשכן.

ו'מעניינא דיומא' הוא - ימי 'ספירת העומר' שנועדו לתיקון המידות, כי 'דרך ארץ קדמה לתורה' (תנ"כ"א רב"א א א), ואי אפשר לזכות ל'קבלת התורה' ולכל ה'גילויים' הנוראיים וההשגות העצומות

בהמשך דבריו, שאם האדם מקבל עליו את כל התלאות העוברות עליו ע"ז תתקבל תפילתו למעלה ברצון.

ויקראו כל העדה - נהגו כבוד וחסד זה לזה

בפרשתן (ט א-ג), ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים וגו', ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עיזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה. ואיתא במדרש (ילקוט שמעוני רמז תקנא), 'מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן, שאהרן הכהן היה צריך להביא עגל ואיל ואילו בני ישראל הוצרכו להביא שעיר עיזים לחטאת מלבד העגל והכבש, ומבארים חז"ל בהאי לישנא, אלא אמר להם אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף, יש בידכם בתחילה 'וישחטו שעיר עיזים' (בראשית לו לא), ויש בידכם בסוף 'עשו להם עגל מסכה' (שמות לב ח), יבוא שעיר ויכפר על מעשה שעיר יבוא עגל ויכפר על מעשה העגל, עכ"ל. וכלומר, שבטרם הקמת המשכן והשראת השכינה בו היו בני ישראל צריכים כפרה על ב' חטאים, א. על מכירת יוסף, וכנגד שעיר עיזים ששחטו ושלחו ליעקב לאמור 'הכר נא הכתונת בנך היא אם לא' - הביאו שעיר עיזים לחטאת. ב. מעשה העגל, על כן הביאו עגל לכפר עליהם. וצריך ביאור מהו עניין הכפרה עתה על חטא מכירת יוסף, ומה שייכותו ל'יום השמיני' - יום הקמת המשכן.

ומבאר הגה"ק רבי יוסף נחמיה קארניצער זצ"ל באופן נורא, כי הנה כבר הביא רש"י (פסוק ג) שבני ישראל טרחו בעשיית המשכן בכדי שתשרה שכינה

יז. וזהו אחד מהטעמים למנהג ישראל לקרוא 'פרקי אבות' בשבת, כי מסכתא זו תוכה רצוף בענייני תיקון המידות וטהרתן, וממנה ילמד ליישר אורחותיו, שזה תפקיד הימים כהכנה לקראת קבלת התורה. מכאן תבין שאין עניין לומר פרקי אבות... אלא ללמוד על מנת לקיים...

מסופר כי לאחר פטירתו של הגאון רבי שאול ברזם זצ"ל חתנו של ה'סטייפלער' זי"ע, אמר הסטייפלער לנכדו לבית ברזם שילמדו 'פרקי אבות' לעילוי נשמת אביהם, כי גם 'בית יעקב' מותרים בלימוד מסכת אבות שכל כולה ארחות חיים ונתיבות ישר. ומכאן נלמד עצה טובה, כאשר יש פנאי בשבתות הקיץ והיום ארוך, שראש המשפחה ילמד עם ילדיו פרקי אבות 'לטובת נשמת החיים'... לחנכם ולהדריך בדרך התורה, וכבר יצאו לאור פירושים רבים להקל על העיון בהם.

יח. פעם זעק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בעת 'רעוא דרעוין' באש להבה, כשהוא זורק את עצמו על הכסא וראשו מאחור, בכל צרתם לו צר... הנה יכול יהודי להיות תלמיד חכם ובר אוריין, יהודי מכובד. אך באם הוא פוגע אף בשערה קלה מראשו של יהודי הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ואינו שווה מאומה. כי אכן עיקר גדול מאד הוא הנהגה ראויה בין אדם לחברו, והבאת שלום בין בני ישראל.

הקדושות הנשגבות של חג השבועות מבלי שיעביר אותו יצר הרע של שנאת חנם. וכבר כתב הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (שער הקדושה ח"א פ"ב) שעל כן לא נכתב עניין המידות הטובות והרעות בתורה הקדושה, כי המידות הם ההכנה ל"תורה".

בדומה לכך ביאר אותו צדיק וקדוש זי"ע את דברי חז"ל שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם ייסורים באים עליו פשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה צ"ב מדוע לא יתלה מיד בתחילה ב'ביטול תורה' - כי היא חיינו ואורך ימינו, ומדוע רק אחר שפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וביאר בקדשו, כי כל עוד שיש לאדם פגם בענייניו בין אדם לחברו עליו לתלות בזה ולא בביטול התורה, שהרי דרך ארץ קדמה לתורה, ונמצא שכל עוד שלא תיקן מידותיו, מה לו לדון בענין ביטול תורה, כשאת 'ההקדמה' לתורה עדיין לא קיים.

בעיר 'אניפולי' מקום מושבו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עילוי וגדול בתורה עד מאד, אך בבין אדם לחברו לא היה נזהר, קרא לו הרה"ק הר"ז, ופתח דבריו במעשה שהיה, בגביר אחד שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים, והיה המעיל משובח ומפואר עד מאד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו מקום התגורר עני אחד המחזר על הפתחים, בראותו את כל הכבוד הרב שנוחל העשיר עבור המעיל היקר, קם ועשה מעשה - מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר...

משהגיע העני מלוכש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיי, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל כולך אומר עניות, הרי הנך נראה מליציני הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור...

ואמר הר"ז לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו, שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכל ההנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא ה'תלמוד תורה', אך גדלות בתורה ללא שאר מידות טובות הרי הוא כאותו עני הלוכש את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

יט. הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל היה אומר. כי הקובע עם ה'בנאי' שיבנה עבורו בית מהודר, הרי הוא מפרט לו כל פרט ופרט של הבניין, כמה גדול יהיה כל חדר מחדרי הבית ואיככה יבנה. אך לגבי בניית ה'יסודות' לא יקבע עמו מאומה, כי מובן מאליהו שעל הבונה להניח יסודות כנדרש, כי ללא יסודות אין כאן 'בניין' כלל... כיו"ב לענין המידות, התורה ציוותה לנו הרבה מצוות בעשה ולא תעשה, אך לא נתפרש בה ענין המידות, כי המידות המה היסודות שעליהם הושתתה כל התורה. ומבלעדי ה'יסודות' לא יוכל האדם להעמיד את 'בניין' התורה כראוי... כ. סיפר הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצקי זצ"ל שבצעירותו שלחו אביו הגרי"ז זצ"ל למסור סכום מעות לאיש פלוני עני ואביון. התנצל הבן ושאל אם אפשר לו לדחות את השליחות לזמן מאוחר יותר, כי זה כשעה ומחצה הוא מתייגע בסוגיא חמורה מאד שלא מצא בה ידיו ורגליו ורק עתה הוא מתחיל להבינה, על כן ברצונו לסיים את לימודו ומיד לאחמ"כ יקיים שליחותו, נענה הגרי"ז וסיפר מעשה שהיה אצל אביו הגר"ח זצ"ל, פעם ישב באסיפת הרבנים עם גדולי הדור, ובין הדיבורים נתגלגלה השיחה אודות הגאון רבי אליהו מייזל זצ"ל, נענה אחד מן היושבים ואמר אודותיו בנימת ביטול, שמכיוון שעסק כל כך הרבה בצרכי ציבור בצדקה וחסד על כן לא נותר ממנו ספר חידושים (ואם היה ממעט ב'חסדים' היה יכול ללמוד ולחדש יותר)... כשמוע כן הגר"ח נעמד על מקומו בסערה, וזעק 'כשיהודי לומד תורה, ובאמצע לימודו מבקשים ממנו לעשות איזה 'טובה' ליהודי (במקום שאינה נעשית על ידי אחרים), והוא דוחה אותם בטענה שאינו יכול להפסיק מלימודו, אזי גם כאשר הספר פתוח לפניו הרי הוא כסגור... אבל אם הוא סוגר את הספר והולך לסייע ליהודי, אזי גם כאשר הספר סגור הרי הוא כפתוח... ובזה יזכה לסייעתא דשמיא, והתורה מתברכת אצלו.

וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק (שאם יושב על הארץ ומצפצף ושורק הרי זה סימן כי) אתא משיחא (שמיח בן דוד בא), שנאמר (זכריה י ח) אֶשְׁרָקָה (מלשון צפצוף) לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם, והיינו שאחרי שריקתו וצפצופו יבוא הגואל לקבץ נדחי ישראל.

וביארו בספה"ק (שו"ת רב"ז ח"א, ילקוט החנוכי אות ל, שיה יצחק להנאון רבי יצחק שמעלקים, ועוד) כי נרמז בדברי חכמים וחידותם, כיון שבא רחם באו רחמים לעולם - שבאשר מתעורר בליבו של אדם רחמנות עי"ז נמשך עליו רחמים מלעילא, כי כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, זאת ועוד, כי 'רחם' מורה על 'אהבה' [וכמו שתרגם אונקלוס מה שנאמר (בראשית כה כח) 'ויאהב יצחק' - וְרַחֵם יִצְחָק], וכיון שבא רחם - שתתרבה האהבה והאחדות בין ישראל באים רחמים לעולם, ונרמז זאת גם באומרם ועבד שרקרק, וכמו שכתב המהר"ל (בח"א) שיש בתיבה זו אותיות 'קשר' (מנ' אותיות הללו נבנתה תיבה זו), כלומר שיהיו קשורים ומחוברים זה לזה בעבותות אהבה. ועל כך אמרו, וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק אתא משיחא, ר"ל, שאם תתפשט מידה יקרה זו בכל הארץ בוודאי יבוא מלך המשיח במהרה, שהרי כל סיבת הגלות הוא מפני שנאת חינוס^{כא}, ועל ידי

שלח שפע קדוש להיותם עזרם ומגינם, כן עתה אם ישים אליו לבו ויקיץ מתרדמת יצרו יהיה לו עזר, כי הבא ליטהר מסייעין אותו, ומה גם כי הימים האלה מסוגלים לזה - עת שהגיעו אבותינו ליטהר, ואנחנו נחלץ חושים לעשות כמעשיהם, וליזהר בכל סדרי טהרה, ובפרט בענין שנאת חנם צריך לדקדק מאד, כי ידענו מה היה לתלמידי ר"ע בין פסח לעצרת (ומביא שם טעמים מדוע דייקא ימים אלו)^{כא}.

ובך כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אייר ג א) שמנין מ"ט ימי הספירה עולה בגימטריא 'לב טוב', ולרמז לו, שבימים הללו עלינו להפך את לבבנו ל'לב טוב'^{כב}. והיינו, שלא די לו לאדם להיזהר מלצער את רעהו, אלא יהפך את מהותו להיות איש טוב הרוצה להיטיב לאחרים, להרגיש את השני ולהצטער בצר לו, לנהוג כבוד זה בזה ולהרבות בגמילות חסדים^{כג}.

והנה בסוף פרשתן נכתבה פרשת עופות הטמאים, ובתוכם נכלל 'ואת הרחם' (יא יח), ואמרו בגמרא (חולין סג.) 'רחם זו שרקרק, אמר רבי יוחנן למה נקרא שמו רחם, כיון שבא רחם באו רחמים לעולם. אמר רב ביבי בר אבבי והוא דיתיב אמידי ועבד שרקרק (שיושב על איזה דבר ומצפצף, ונשמע קולו כמו שאומר 'רקרק')',

כא. פעם שמע הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שבחצר קדשו פגעו באיזה יהודי, קרא הרה"ק לפוגע, ואמר לו אילו היה 'מנהג' שלא לפגוע ביהודי, היית נזהר יותר שלא לפגוע באחרים (כי במקומם נזהרו מאד בכל ה'מנהגים'...). בצחות לשון אמר לי רב חשוב בב"ב, שאולי לכן אמרו חז"ל 'שלא נהגו כבוד זה בזה', כלומר, שלא עשו את אלו העניינים (לכ"פ) 'למנהג', לכן לא הקפידו על הדבר כל כך...

כב. הנה רבים עוסקים בכל יום מימי הספירה באחד ממ"ח קנייני תורה, וכשתעיין תמצא שהקנין הל"ב הוא 'אוהב את הבריות', ובזה יבואר הטעם שפסקה המגפה אצל תלמידי רבי עקיבא בל"ג בעומר, שלאחר ש'הגיעו' ל'אוהב את הבריות' כבר 'נהגו כבוד זה בזה'.

כג. הנה כתיב בפרשתן (יא יט) בין העופות הטמאים 'את החסידה', והביא רש"י מדברי חז"ל 'ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה', וידוע להקשות שאם ה'חסידה' מופלגת כ"כ בטוב ליבה וגומלת חסדים, מדוע היא נמנית בין העופות הטמאים, וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי דא עקא שגומלת חסדים היא רק עם חברותיה, ולא זו הדרך, אלא צריך לעשות צדקה וחסד עם הכל, ולא רק עם 'אנשי שלומי'...

כד. נוראות כתב הרה"ק ה'בת עין' (ד"ה והוא) לגנות את המראים כלפי חוץ שהם אוהבים את רעיהם, ובאמת הם שונאים אותו בקרבם ו'שבע תועבות בליבם'. כי הנה נאמר בפרשת מאכלות אסורות (יא ז) 'ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושוסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם'. וכתב ה'אור החיים' הקדוש, שבא הכתוב לומר שאינו אסור באכילה אלא כל עוד ש'גרה לא יגר', אבל לעתיד לבוא יעלה גרה ויחזור להיות מותר. וכבר אמרו (רבינו בחיי בשם מדרש תנחומא) שנקרא החזיר בשם זה לפי שעתיד הקב"ה להחזירו לנו לעתיד לבוא.

ומבאר הרה"ק בדרך רמז, שיש אנשים הנוהגים כאותו 'דבר אחר' הפושט טלפיו ואומר טהור אני... שבחיצוניותו נראה שיש בו סימן כשרות, אך בפנימיותו טמא הוא שאינו מעלה גרה, כך הם - בחלקלקות לשונם מראים לרעיהם שהם אוהבים אותם, וכלפי חוץ הם נראים ככשרים, אבל באמת, 'גרה לא יגר' - בתוככי נפשם הם שונאים בכל

תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום'. צא ולמד על תוקף קדושת הימים ממה שכתב הרמב"ן (ויקרא כג לו) והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד, כלומר שכשם שחול המועד הוא הימים שבין יו"ט ראשון לאחרון של חג, כך ימי ספירת העומר הם כחול המועד בין פסח לעצרת^{יז}.

'אהבת חנם' נזכה לגאולה, וכבר איתא במדרש (בר"ר צח ב) נעשו בני ישראל אגודה אחת - התקינו עצמכם לגאולה.

וספרתם לכם - קדושת ימי הספירה

בתיב (כג טו-טז), 'וספרתם לכם ממחרת השבת^{יח} מיום הביאתכם את עומר התנופה^{יט} שבע שבתות

ליבם, ומסיים ה'בת עין' וז"ל, וזה עיכוב הגאולה, שאין בן דוד בא עד שיטהר החזיר, היינו שיעלה גרה ויהיה פנימיות ליבו כמו שמראה בטלפיו. עכ"ל. וכלומר, שעלינו להתחזק לאהוב כל איש ישראל גם בפנימיות הלב, וכברו כך יהיה תוכו, שאף בתוככי נפשו יחפוץ בטובתו של חברו ויאהבנו כגופו, ועי"ז נזכה לקרב הגאולה במהרה בימינו, אמון. **כה**. איתא באבודרהם (תפילות הפסח, סוף פכ"א) הטעם שסופרים 'ספירת העומר' בימים אלו דייקא, כי בימים אלו - ימות הקציר, עת החמה בגבורתה מחממת את כל העולם מתעורר באדם רתיחת הדם ללהטו אחר התאוות ובקשות הנאות עולם הזה, ולכן ניתנו הימים לתקן עצמנו כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, ומהאי טעמא תקנו לקרוא פרקי אבות בשבתות אלו ללמד את האדם דעת מה חובתו בעולמו, להכניע נפשו שלא תחפש אחר דברים המזיקים לנפשו.

עפי"ז יש לפרש שכשם שנותנים לתינוק מיד לאחר היוולדו תרופה לחסן את גופו שלא יחלה, כך נתן לנו הקב"ה ברחמי את ימי ספירת העומר מיד בתחילת ימי הקיץ לחזק את הנפש שלא תמשך לחטא ועוון. **כו**. הנה הקשו רבים, מדוע נקרא העומר בשם 'עומר התנופה', הרי ענין התנופה לכאורה אינו אלא 'סעיף קטן' בכל הקרבת העומר, ואינו עיקר קרבן העומר, מה גם, שהביכורים והשלמים אף הם טעונים תנופה, ולא מצינו שנקרא שמם 'שלמי תנופה'. ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבא לרמז בזה שעל האדם לנער עצמו - זיך געבן א גוטן שאקל, כדי להתנער כליל מהגשמיות לרומם עצמו משקיעתו בתוככי הטבע. דוגמת תנופת הלויים שנועדה לנערם מן העולם ולהעלותם להיות קודש קדשים. תנופה והתנערות זו היא הקדמה לעבודת ימי הספירה בהם צריך להכניע עצמו ולמסור כל רצונותיו להקב"ה, אך כדי להגיע לדרגה זו צריך קודם האדם תנופה וטלטלה. וכידוע שפעם פגש הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע יהודי של"ע כבר היה כ"כ מנותק מהיהדות עד ששום דיבורים לא הועילו לו רח"ל, מה עשה, תפסו בדש בגדו וטלטלו טלטול עז, מתוך זעקה - עד מתי תסתובב כך עלי אדמות, מיד נזדעזע הלה וזעק וזעק גדולה ומרה שרוצה לשוב בתשובה. והיינו שלפעמים האדם כ"כ התנתק משרשו עד שנצרך לטלטל אותו ולהניפו תנופה גדולה כדי לחזור לשרשו ולשנות מהותו, ומשום כן נקראת מצות העומר על שם התנופה שזה עניינה של מצוה זו שיטלטל האדם את עצמו וישנה מהותו (נת"ש ח"ב עמ' שיז).

מעשה בשני ידידים מנוער, אחד חכם ואחד טיפש, השנים עברו יחדיו את כל ימי נעוריהם, משבגרו נפרדו דרכיהם, החכם יצא לעולם הגדול ועשה חיל ב'עסקיו' והטיפש לא עשה מאומה ונשאר על מעמדו. פעם נפגשו השניים, ביקש הטיפש מהחכם, ידידי מנוער, גלה נא לי סודך הכמוס עמך, במה העשרת כ"כ, אמר החכם, מפעם לפעם הנני נודד למרחקים שם הנני קונה 'סחורה' ומביאה הנה, ובכסף שאקבל כאן תמורת ה'סחורה' הנני מתפרנס ברווח. תמה הטיפש על מעשיו, וכי ל'חכם' אתה נחשב, וכי איזה רווח יש בזה - לקנות 'סחורה' במרחק תמורת מעות טבין ותקילין ולהביאה הנה למוכרה בעד מעות, הרי סוף דבר תשאר עם מה שהיה לך מעיקרא 'מעות' ללא סחורה. החל החכם להסביר, שקונה סחורה הרבה בזול ומוכר הכל קימעא קימעא ביוקר, וממילא נשארים בידו יותר מעות ממה שהיו בידו בתחילת הדרך וזהו שכרו. ועדיין לא נרגע הלה ברוחו, בהוסיפו להקשות, הרי יש לסוחר הוצאות הדרך, ועליו לישון במלון בעת שהותו ביריד וכיו"ב, נמצא שהכסף שהוא מרוויח כלה על הוצאות אחרות, ושוב חזרה הקושיא למקומה - מה רווח יש בכל טלטולי הדרכים, כיצד תתעשר, בלית ברירה הוציא העשיר החכם את פנקסו שבו נכתבו כל הוצאותיו והכנסותיו, והראה לו בפרוטרוט, כך וכך הוצאות היו לי, כך וכך הכנסות היו לי, אחרי ניכוי סך ההוצאות מסך ההכנסות עלה הרווח לכך וכך, וסכום זה נכתב ב'שורה התחתונה' (אונטערשטע שורה)... ויהי כאשר שמע מיודענו הטיפש את דבריו, הוסיף להקשות, אם כנים דברך, שהעיקר הוא מה שנכתב בשורה התחתונה, מדוע עליך להיטלטל בדרכים, ליסע למרחק מרחקים מביתך, קח נא את ה'פנקס' - כתוב בשורה התחתונה ככל אשר עולה ברצונך ל'הרוויח' והכל בא על מקומו בשלום, והנה אך למותר להסביר גודל טיפשותו של אותו חסר דעה, שהרי מה

הני יומי מפסח עד עצרת אין צריך לבוא במשפט בתשרי - השומר ונוהר בסור מרע ועשה טוב בימים שבין פסח לעצרת הרי הוא מתוקן ועומד ואינו צריך לבוא לפני המלך המשפט ביום הדין.

ואילו הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (אמור ד"ה וספרתם בד"ה לא נודע השנה) מביא משם הארז"ל שכמו שמפסח

ועד העצרת הוא זמן גידול כל הפירות והתבואות, כן הוא זמן גידול הנפש^כ. וכן מצינו בלשון הרה"ק

הגה"ק החיד"א זי"ע (לחם מן השמים, תרומה אות כא) מביא משמו של רבינו אפרים על הכתוב (שמות כו ו) 'ועשית חמישים קרסי זהב', שהוא מכוון על חמישים ימי הספירה הקדושים, וכמו שה'קרסים' המה המחברים בין יריעות המשכן, כך אלו הימים המה ימי חיבור בין בני ישראל לבין אביהם שבשמים.

נוראות כתב הרה"ק השפת אמת' זי"ע (החודש תרל"ט) בשם הוזה"ק (תצוה קפג; עיי"ש) 'דמאן דנטיר

יועיל אם ירשום בפנקסיו שרווחיו גבוהים יותר ממה שהם באמת, כי עצם הנייר אינו כי אם חספא בעלמא, וכל תכלית עבודתו היא שלפי האמת יהיו לו הכנסות והוצאות וכו' ובזה יתרבה ממונו באמת.

כיו"ב ממש הוא לענין הספירה, עלינו לזכור כל היום היכן הננו נמצאים - בימי ההכנה לקראת קבלת התורה, לעסוק בתורה ובתיקון המידות כל אחד באשר הוא, ואז יבוא בכל לילה לסכם בשורה התחתונה, הנה היום כך וכך לעומר, כבר התקרבת עוד קצת לקראת 'הר סיני', אבל לא סגי לספור ספירת העומר בתפילת ערבית ברחימו ודחילו בקולות וברקים, ואילו במשך כל היום להסיח דעתו לגמרי מכל עבודת האדם בימים אלו. כי אין הנהגה זאת דומה אלא לאותו טיפש שבסכלותו טועה וחושב שאפשר לשנות התוצאות ע"י שמשנה את המספרים בשורה התחתונה - כשיספור בסוף היום 'היום כך וכך'... ואף שאין לזלזל ח"ו בקיום המצווה כראוי, מיהו העיקר חסר מן הספר.

כז. אמר על כך הרה"ק מרוז'ין זי"ע, שהנה לפי דברי הרמב"ן יש לאסור נישואין בימי הספירה, כדרך שאין נושאים נשים בחולו של מועד, והיינו מטעם של 'שמחה', ולאידך, איתא בשו"ע (סי' תצ"ג ס"א) כי הטעם לאסור שמחת הנישואין בימים הללו - מפני האבלות שמתו בו תלמידי רבי עקיבא, והדבר אומר דרשני - שמחה או להיפך ח"ו. ויש לבאר כי הדבר תלוי באדם עצמו, אם מטהר עצמו בימי הספירה נעשים לו הימים בבחי' חול המועד, ואם לאו אינם אלא ימי אבילות ח"ו.

כח. וכבר כתב המהר"ל (חידושי אגדות, ר"ה) שלא בכדי קבע הקב"ה מועדי השנה בהם יראה כל זכורך את פני האדון לפי התבואה הגדלה בחודש האביב ונקצרת בחג השבועות - חג הקציר, אלא כי כמו כן אנו גדילים בימים הללו ברוחניות, כי בחג האביב - בחודש ניסן הוא הזמן המסוגל לגדול ולהתעלות, עד זמן שקוצר פירותיו הרוחניים בשבועות.

מן הבאר

בענין ימי הספירה נציגה נא ענין נפלא. הגה"ק המהרש"ל חיבר ספר מיוחד בענין 'למנצח בנגינות' בצורת המנורה, ושמו 'מנורת זהב טהור' ושם כתב והעתיק מדברי רבינו אלעזר בעל הרוקח בספר 'יראת א-ל'. וז"ל, ואמרו חכמים ז"ל, כל מי שמתפלל זה המזמור כמנורה בכל יום בהנץ החמה, לא יקרה לו שום גזירה רעה ויהיה חשוב לפני בורא עולם ית' הקב"ה כאילו הוא מדליק נרות בביהמ"ק, ויהיה מובטח שהוא בן עולם הבא.

וכל האומר אותו אחר ברכת כהנים בבוקר בשבעה שבועות של ימי הספירה לא יקרה לו שום נזק בכל השנה כולה, ויהיה מצליח במעשיו, ובזה המזמור תמצא שבעה עניינים, נגד שבעה הקנים שיש במנורה, והם, חנינה, ברכה, אור, ישועה, הודאה, שמחה, רננה. שכל אלה העניינים עתידים להיות לישראל, וכל האומר אותו שבעה פעמים בדרך ויכוין, כי ילך לשלום ולהצלחה.

וז"ל הגה"ק רבי חיים פאלאג'י (מועד לכל חי, ה כא) בשם ספר 'שלמי חגיגה' בשם אגרת הרמב"ן, וז"ל. כל ימי העומר יאמר בשעת (אחר וכו') ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת מנורה והוא סגולה נפלאה להצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו היום, ומוה"ר חסיד שבכהונה בספר שבט מוסר (פל"א אות יא) הביא זה בסתם וכנראה דהבין דהוא לכל ימות השנה, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת שמיני

נחשב לשניים. ולפי זה חמישים השנה הנכללים בספירת העומר עולים למאה שנה. וכבר נאמר (תהלים צ י) 'ימי שנותנו בהם שבעים שנה', ושבעים פעמים מאה שנים (שבספירת העומר בכל שנה ושנה) עולים סך הכל למניין שבעת אלפים שהם כנגד כל שנות העולם הזה (עי' ר"ה לא.). ומבואר בדבריו, שימי הספירה שקולים כנגד כל שנות קיום העולם מיום ברא אלוקים ארץ ושמים.

כמו שכתוב בתורה - התחזקות בלימוד התורה בימי הספירה מעיקרי 'עבודת הימים' האלו הוא בריבוי עסק לימוד התורה^ל, אשר מלבד שאין לך הכנה גדולה לקבלת התורה בחג השבועות מעצם לימוד התורה^{לא}, הרי כבר נתבאר שימי הספירה הינם 'ימי טהרה', ימים שכל תכליתם להיטהר מכל סיג ופגם ולהתקדש בקדושה עליונה, והרי אין טהרה כתורה ואין קדושה כתורה, וכבר אמרו חז"ל (אבות ו ב) 'כל העוסק בתורה הרי זה מתעלה^{לב}, על כן יאזור כל איש מתניו להרבות חילים לתורה, ואף מי שטרוד לפרנסתו ונוקק לצאת לפעלו

ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ב ד"ה ימי) 'וכל השנה תלוי באלה הימים'^{כט}.

נוראות מצינו בחתם סופר (דרשות רפ.) על גודל קדושת הימים, שהנה נאמר במצוות יובל (כה ה) 'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה', ותמוה לאיזה צורך נאמר בכתוב 'והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה', וכי אין אנו יודעים ש'שבע שנים שבע פעמים' עולה למניין מ"ט שנה. אלא שבא לרמז כאן על ימי ספירת העומר 'שנקדש אותם ונספור מלשון זיכור וספירה שיהיו ספורים ומוזכרים אצלנו עד שיחשב יום לשנה יום לשנה'. וממשיך החת"ס שבצירוף יום החמישים הוא יום מתן תורה עולה המניין לחמישים שנה בקדושה. והנה ידוע שכל דבר שבקדושה נחשב כפול, על דרך שאמרו בגמ' (בכורות ה.) 'מנה של קודש כפול היה', וזהו שנאמר במרגלים (במדבר יד לד) 'יום לשנה יום לשנה' שזכר ב' פעמים יום, כי כל יום

כט. נוראות כתב ב'נהר שלום' להרה"ק הרש"ש זי"ע (דף לב:) וז"ל. כי פסח וימים אלו הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שאדם הולך בהם - בה מוליכים אותו כל ימות השנה.

ל. גם הזמן גרמא, ימי חודש אייר הבעל"ט, וכמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (שמיני ד"ה אל) לרמז בצירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש אייר, שהוא יוצא מהכתוב (ירמיה ט כג) יתהלל המתהלל השָׁפֵל וְיִדָּע אותי וגו', והרי שהוא מורה על יתרון ה'דעת', וכלשונו נתכשר חודש זה להשיג דעת התורה יותר משאר חדשים, ומבאר בזה מה שנהגו הקדמונים להתחיל ה'זמן' בר"ח אייר [וראה בהרחבה ב'בני יששכר' מאמרי חודש אייר מאמר א שהאריך בזה ברמזים שונים].

לא. וכלשון הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תר"ס, ד"ה הלימוד) כל חמדת עוה"ז בא מתוך הרעבון, ולפי רוב הרגילות מתמעט האהבה והמרעיב עצמו אוכל לתיאבון, (אבל) התורה כל מה שעוסקים בה ביותר מתרבה אהבה וחמדת התורה.

מספרים על הגאון הגדול רבי חיים קרייזוורט זי"ע רבה של אנטווערפן שבבלגיה, ששבת פעם את שבתו בניו יארק שבארה"ב, ובצהרי יום השבת קודש מסר שיעור בפלפול ו'לומדות' בבית מדרש מקומי, המון העם המתגוררים בסביבות בית המדרש הגיעו בהמוניהם לשמוע את דבריו הקדושים והמאלפים, ואף מרחוק באו מאות יהודים אשר שירכו רגלם כשעה ושתיים בחום הקיץ, באמצע הדרשה נענה רבי חיים ואמר, 'הנה הולך אני לומר בפניכם סגולה בדוקה להתמדה בתורה הקדושה אשר היה שווה בשבילה כל המאמץ של שעות ההליכה עד הגיעכם הנה', וכך חזר שוב ושוב על גודל הסגולה אותה עומד הוא לומר כעת ותועלתה הרב, ולאחר כל הקדמות אלו נענה ואמר, 'הסגולה הגדולה ביותר לזכות על ידה להתמדת התורה היא להתיישב ללמוד'... ואידך פירושא זיל גמור.

לב. ויתבאר במשל למי שהרחיק נדוד לארצות הגולה, שם הוקצה לו ארמון מפואר לצורך אכסנייתו, אלא שהלה נכנס לקומת המרתף (בייסמענט) עם חבילותיו ומטלטליו, ויהי אך הניח את חפציו ומטלטליו על הארץ מיד מצא עכברים וכל מיני שרצים רוחשים עליהם... מה עשה, העלה את חפציו מעל גבי השולחן... אך לא עבר זמן ארוך וגם שם מצא עכברים ומזיקים, משם העתיק את מקום חפציו ע"ג הארון - וגם שם לא שקטתי, יצא איש לרחובה של עיר וילך לדרוש את ה'מומחים' - וכי כל העיר כאן נגועה במכת העכברים ושמונה שרצים... ויענוהו כל העם יחדיו, לא ולא, אלא אתה הוא שירדת למרתף, והרי שם 'מקומם כבוד' של כל העברים והמזיקים, ואכן, כל עוד

ולעבודתו ירבה בקביעת עיתים לתורה^{לג} כחך בל יעבור, העליונה^{לה} כהכנה ררבה לקראת האי יומא רבא של ועי"ז אכן יזכה להיטהר^{לד} ולהתקדש 'בקדושתך

שתשאר 'תקוע' בשבתך בב"סמענט תמצא את השרצים והמזיקים רוחשים מסביבך... הרי ארמון מפואר הוקצה עבור מע"כ, מה לך כי תשב מתחת לאדמה, קום עלה קומה אחת, לבית הארמון, ותמצא שאין כאן לא שרצים ולא עכברים - רק פאר והדר מלכות שבמלכות... כיו"ב, פעמים רואה האדם שבכל פינות שהוא פונה הוא מוצא 'שרצים' ומזיקים ברוח או בגשם... והוא תמה על עצמו מדוע אין העכברים מניחים לי לנפשי, איני מוצא דרך להפטר מהם, מה תקנתו 'יעסוק בתורה' ובזה הוא 'מתעלה' - כאותו שעלה לקומה עליונה, במקום גבוה שבו אין שולטים כלל מזיקים ושאר מרעין בישין, והוא את נפשו הציל.

לג. דבר נאה שמעתי, כי הנה אחד מעיקרי מצוות היום בליל הסדר הוא 'והגדת לבנך', אמנם אם נשאל את הילדים מה היה אצלם עיקר ה'עסק' בזה הלילה - הרי כולם יענו ויאמרו שעיקר המצב וה'חגיגה' היה סביב ה'אפיקומן', כיצד הצליחו לגנוב אותו מבלי שירגישו בכך ומה בקשו תמורתו... ומעתה יש להתבונן, וכי כך הוא קיום מצוות והגדת לבנך לחנך אותם לגנוב...

אלא יש לבאר על דרך הרמז, שהנה נודע מה שכתב הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו וכו' הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים' וכו', ובאמת איז עס א שווערע רמב"ם (הרי זה רמב"ם מוקשה)... ואין הכוונה שקשה להבין דבריו אלא כיצד ניתן לקיימו 'להיבדל לעמוד לפני ה'', והרי על כל אחד מוטל 'ריחים על צוואריו' להביא טרף לביתו כדי פרנסתם ומה עוד לגדלם ולהשיאם ושאר צרכים... על כן בליל הסדר הוא זמן 'והגדת לבנך' נוטלים אנו את המצה האמצעית שהיא כנגד לוי 'ולא שבט לוי בלבד'... ומלמדים את הילדים אם ברצונכם לקיים את דברי הרמב"ם אין עצה ואין תבונה אלא להיות 'גנב'... לגזול מזמנו העמוס ולהקדישו ב'קביעת עיתים לתורה', ורק עי"ז תוכלו להתגדל ולהתעלות... וכמו שביארו בעניין 'קביעת עיתים לתורה', שהוא על דרך שמצינו בגמ' (ר"ה כו:) **קבען פלניא**, והוא מלשון **גזל**, (כדכתיב מלאכי ג ח, 'היקבע אדם אלוקים'), וכלומר שאף מי שטרוד ביותר בעסקיו צריך לגזול מסדר יומו ולייחד זמן ועת ללימוד התורה (עי' בשע"ת סי' קנו סק"ב בשם בעל ההפלאה).

מין הבאר

וכי תאמרו מה נאכל... כבר הבטיחו לנו חז"ל הקדושים שיזמן לו הקב"ה פרנסתו, וכדאיתא בגמ' (ע"ז יט:): 'אמר רבי יהושע בן לוי דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו', ויתר על כך איתא עוד (שם יט.) 'כל העוסק בתורה, הקב"ה עושה לו חפציו'. ובמהרש"א מבאר, כי ה'עוסק בתורה' יצליח בכל ענייניו אף ללא השתדלות כלל, וסגי לו לחפץ ולרצות בדבר מסוים - והקב"ה עושה לו 'חפציו', והן הן דברי הרמב"ם שם 'ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים'.

לד. סיפר הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שהרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע התבטא פעם אליו בכאב שלא כדרכו (כי היה נזהר מאד לא לדבר שום סרך גנאי על נפש מישראל), באים אלי אנשים ופניהם דומין לבהמות, וזאת מפני שעוד לא למדו באותו היום דף גמרא, והיינו שע"י הלימוד נעשה אדם בריה חדשה פנים חדשות באו לכאן... לה. נוראות מצינו במהר"ל (עיי' נתיבות עולם, נתיב הפרישות פ"א) המאיר באור יקרות עד היכן מגיעה קדושתו של הלומד תורה, וכך כתב המהר"ל, שמהות ועניין 'קדוש' הוא מלשון וממשמעות 'נבדל', ומילא אין האדם יכול להיות במהותו 'קדוש', שהרי הינו בשר ודם ויש בו חומר גס ועכור, אלא שמצווה הוא במצוות 'קדושים תהיו', כלומר לנהוג באופן של קדושה, ורק 'מלאך' הוא בעצמותו קדוש, שהרי כל כולו רוחניות מבלי שמץ גשמיות, אכן האדם הלומד תורה מתקדש יותר מהמלאכים, ונכנס למקום קודש הקדשים שאין רשות למלאך להיכנס לשם...

וכך כתב הרה"ק ה'בת עין' זיע"א (פרשת בשלח ד"ה נבוכים הם) וז"ל, מאמר הכתוב (משלי ג טו) 'יקרה היא מפנינים' ואמרו חז"ל (הוריות יג.) 'יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים', (ולכאורה יקשה, מה שייך להתקדש יותר מכהן הגדול כשהוא נכנס אחת בשנה לבית קדשי הקדשים, אלא כך) פי', כי כה"ג היה נכנס רק 'בין הבדים' של הארון, ומי שלומד תורה הרי הוא נכנס לתוככי הארון ממש.

באר הפרשה - פרשת שמיני

ועי"ז יושפע שפע רב בכל העולמות, שפע ברכות טוב, רפואות וישועות לנו ולכל ישראל.

הנה בנוסח 'קדושה' בשחרית של שבת אומרים 'נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש' (וי"א נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום), והיינו שאנו מקדשים ומקדישים שמו ית' כמו המלאכים בשמים ממעל, לעומת זאת בתפילת מוסף אומרים 'כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה', והרי שהמלאכים נותנים 'כתר' להקב"ה ביחד עם בני ישראל, וצריך ביאור 'מה נשתנה' מוסף משחרית, ומה אירע בינתיים שעל ידו נתעלו כ"כ בני ישראל להיות בדרגה שווה ביחד עם המלאכים עד שהם נותנים ביחד כתר להקב"ה. ומטו לבאר בשם הגה"צ רבי יוסף חיים זאננפעלד זצוק"ל רבה של עיה"ק ירושלים ת"ו, כי אכן כאן קודם קריאת התורה, כאן לאחר קריאת התורה, בתפילת שחרית שהיא קודם קריאת התורה אין אנו בדרגת המלאכים, ואין ביכולתנו לקדש שמו ית' אלא כשם שמקדישים אותו המלאכים בשמי מרום, אכן לאחר קריאת התורה נתקדשו בני ישראל בקדושת התורה עד שהם מגיעים למדרגת המלאכים לתת עימם ביחד 'כתר'...

לו. ועצה טובה קא משמע לן אשר מן הראוי לכל אחד לקבל על עצמו מעתה ועד חג השבועות הבעל"ט בל"נ תענית דיבור במחצית השעה הראשונה שבתחילת ה'סדר', ללמוד ברציפות בלי הפסק כלל (ובדרך צחות ייאמר אל בחורי הישיבות שישאלו את ה'משגיח' אימתי הוא תחילת הסדר.. וד"ל), וכך גם אלו שקובעים עיתים לתורה (שלא בהיכלי הישיבות או הכוללים) לא יפסיקו בשום אופן בחצי שעה הראשונה מלימודם, ובכך יזכו להגיע ל'יום חתונתו זה מתן תורה' כמחותנים נכבדים בעלי השמחה ולא כארחי פרחי...

ישקו העדרים

ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה

(תפילת רבש"ע אחר ספירת העומר)

ידועה השאלה שנשלחה לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, ע"י תלמידי ישיבת נובהרדוק - שכמה מהתלמידים נתפסו והוגלו לסיביר הרחוקה, ומלבד הגלות בגוף היה בזה גלות נוראה לנשמה, מה גם שלא ניתן רשות להכניס אליהם שום אחד מספרי קודש רק דברי מאכל, ובאה השאלה האם מותר לעטוף את האוכל הנשלח אליהם עם דפי גמרא וכך יהא להם במה ללמוד, ענה הח"ח, בוודאי מותר הדבר, כי אין הכוונה לזלזל בדפי הגמרא, אדרבה, כל זה לא נעשה אלא מתוך חשיבותם ולגודל נחיצותם עבור הכלואים... שוב נשאל הח"ח, האם עדיף לעטוף האוכל בדפי גמרא קרועה העומדת כבר ממילא ל'גניזה' או לאו דווקא, ענה הח"ח, דווקא לא... יעטפו את האוכל דייקא בדפי גמרא חדשים, כי הישנים קדושה נפלאה וגדולה יש בהם, **כי בכל פעם שהאדם לומד בגמרא מיתוספת הקדושה בספר... לכן עדיף, לקחת ספר חדש שעדיין לא רבתה כל כך קדושתו. לדידן יאמר, אם הספר ה'דומם' - תתגדל קדושתו ע"י העסק בו, ק"ו כמה מן הקדושה ניתוסף להאדם עצמו העוסק בתורה וביראה.**

בימי קדם בימי מגורי הגר"י אברהמסקי ז"ל ברוסי', נתפס פעם והושיבוהו בבית האסורים, בהיותו שם כתב את ספרו על תוספתא (חזון יחזקאל) והיה הדבר הפלא ופלא, כי ספרים לא היו לו שם, רק כתב הכל מכח הזכרון, ולא עוד אלא שגם נייר לכתובה לא היה לו, מה עשה, כל האסירים קבלו פיסות נייר קטנות כדי 'לגלגל' טאבאק ולהכין לעצמם סגרי', והגר"י מכר את מאכלו המועט שקיבל לאסירים אחרים תמורת ניירות הללו, ועליהם כתב את חידושי. בצאתו מבית האסורים רצה להדפיס את הכתבים, אבל חשש להדפיסם ברוסי', וחפש דרך להבריה הכתבים מחוץ לגבולות, ויהי היום, באה אליו אשה אחת מבנות ישראל (אחיינית של הגאון רבי ברוך בער זצ"ל), ובקשה ממנו ברכה על הברחת הגבול, הגר"י הבין שאין לה שאלה האם להבריה את הגבול, אלא החלטה, והיא רק באה לבקש ברכה, בירכה הגר"י וביקש ממנה שתוציא עמה את הכתבים, ואכן לאחר כמה שבועות נודע שב"ה הצליחה לברוח עם הכתבים.

אחרי עשרות שנים, כאשר הגר"י כבר שכן בלאנדאן הבירה (בטרם עלותו לארה"ק) נכנסה אליו אשה אחת, ואמרה שהיא היתה האשה שהצילה את הכתבים, וספרה את השתלשלות העניינים, כיצד ברחו, התאספנו כשלושים איש יחדיו, כמובן ששכרנו מדריך 'מבריה' המכיר את כל הדרכים, בטרם צאתנו לדרך תפרתי את כתבי היד לתוככי בית הידיים (שרוול). והנה, כשתקרבונו לגבול החל המדריך לצעוק - כולם לברוח, כי הבחין מרחוק שחיילים מתקרבים עם כלבים המריחים... בסביבת אותו

ישקו העדרים

מקום היו הרבה קופות תבן, וכולם הסתתרו בתוכם, והנה היא שומעת שאחד הכלבים מתקרב אליה, וכבר חשבה שהיא צריכה לזעוק שמע ישראל, אבל לפליאתה אין הכלב נובח, לאידך בשאר הערימות הרגישו הכלבים ונבחו נוראות, ואכן לדאבון לב, את כולם הרגו ורק היא היחידה שנשארה בחיים, משם ברחו ומצאה עצמה בוילנא, נכנסה לרבי חיים עוזר וסיפרה סיפורה, אמר לה רבי חיים עוזר, **מה אינכם מבינים, הכלבים למודים להריח אנשים אבל אינם מריחים 'תורה' - את התורה לא הריחו, ובזכות כתבי היד ניצלת** (ספר מה אהבתי תורתך).

והנה כאשר נתבונן, יש כאן פליאה עצומה, כי הגם שהכלבים אינם מריחים תורה, אבל הרי היא היתה מורכבת מבשר ודם כשאר משתתפי המסע, מדוע לא הריחו הכלבים את בשרה... אלא, בע"כ תאמר, שהכתבים שנכתבו במסירות נפש עצומה בבית האסורים קדשו את בשרה להיות 'בשר קודש' - והיינו, **בשר שאין הכלבים יכולים להריח אותו...** אמור מעתה, כמה מתקדש העוסק בעצמו בתורה, עד שבשרו נעשה בשר אחר... וכל הכלבים וגודנא דיליה אין להם כל שליטה עליו כלל וכלל, התורה מגינה ומצלא עליו מכל חץ, מכל כלבין דחציפין, היא נותנת חיים לעושיה.

